

Irena Mrak:

High Mountain Areas and Their Resilience to Tourism Development = Visokogorska območja in njihovo odzivanje na razvoj turizma

GeograFF 11

Ljubljana 2011: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Oddelek za geografijo, 168 strani, 18 preglednic, 6 zemljevidov, 1 grafikon, 11 shem, 76 fotografij (+ 20 v zahvalah), ISBN 978-961-237-487-7

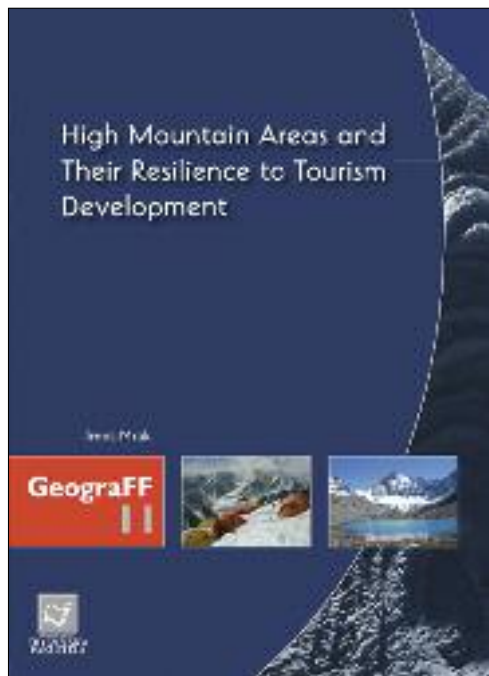
Pred nami je že enajsta publikacija iz knjižne zbirke GeograFF, ki tokrat prvič resno prestopi prag naše domovine, če zanemarimo osmo številko, v kateri so predstavljeni izzivi prostorskega razvoja Ljubljane in Beograda. V njej se priznana slovenska alpinistka in geografa Irena Mrak loteva globalnega problema alpinističnega in pohodniškega obremenjevanja visokogorskih območij, ki ga predstavi na primeru najvišjih in najbolj privlačnih svetovnih pogorij Himalaje, Andov in Alp. Še zlasti poglobljeno, tudi s terenskimi raziskavami, predstavi problematiko na primeru ledenika Baltoro pod slikovitimi pakistanskimi osemstisočaki in njihovim sosedstvom v pogorju Karakorum. Območje ledenika je bilo skupaj z bližnjimi vršaci leta 1993 razglašeno za Narodni park Osrednji Karakorum (*Central Karakoram National Park*).

Publikacija je, tako kot že dve njeni predhodnici, izšla v angleškem jeziku, s čimer so jasno nakazane njene ambicije približati spoznanja strokovni javnosti širom sveta. V slovenščini je le daljši povzetek z eno preglednico in eno shemo. Razčlenjena je na 12 poglavij, med katerimi velja ob standardnih poglavjih (Uvod, Viri in literatura, Seznam slik ...) in slovenskem povzetku izpostaviti: Razvoj gorskega turizma, Okoljski, družbeni, kulturni ter gospodarski vplivi turizma in rekreacije na gorska območja, Metodološki pristop ter Visokogorska območja in njihovo odzivanje na razvoj turizma na primeru ledenika Baltoro v pokrajini Gilgit - Baltistan. Knjiga je opremljena tudi z združenim stvarnim in imenskim kazalom.

Avtorica ugotavlja, da v visokogorju v zadnjih letih vedno bolj prevladujejo aktivnosti, ki po svojih značilnostih spadajo v okvir pustolovskega turizma in rekreacije, za katerega so pregovorno bistvenega pomena naravno gorsko okolje, čist in svež gorski zrak, privlačna pokrajina in zanimivo življenje domačinov. Ob tem ne gre zanemariti niti pomena gorskih območij kot območij s posebnimi zdravilnimi in duhovnimi vrednostmi ter vrednotami. V visokogorju so se okoljski vplivi turističnih in rekreativnih dejavnosti okrepili in predvsem prostorsko razširili do te mere, da so postali opazni in moteči, na nekaterih območjih pa se že odražajo tudi v degradaciji posameznih okoljskih sestavin. Dosedanje raziskave izpostavljajo negativne okoljske vplive na vodo, zlasti na pitno vodo, zmanjševanje virov energije in degradacijo površja. Ob tem se zastavlja vprašanje, kje so dejanske meje rabe posameznih pokrajnotvornih sestavin, oziroma, kdaj je določena dejavnost v pokrajini še sonaravna in kdaj so njeni učinki degradacijski?

Poseben pomen svetovnih gorskih območij je prvič opredelil 13. člen Agende 21 – »Upravljanje občutljivih ekosistemov: Trajnostni razvoj gorskih območij« – in bistveno pripomogel k splošnemu zavedanju o potrebi po varovanju in skrbnem načrtovanju razvoja v gorah. V tem členu je med drugim jasno zapisano, da dogajanje v gorah lahko posredno vpliva na polovico svetovnega prebivalstva, zato je nujno treba namenjati veliko pozornost tamkajšnjim naravnim virom, posebno vodnim virom in biotski raznovrstnosti.

Bistvenega pomena je poznavanje naravnogeografskih razmer različnih visokogorskih območij ter njihov odziv na obstoječe turistične in rekreative aktivnosti, kar je podlaga za skupno oceno ranljivosti, na kateri se lahko vzpostavi sonaravni razvoj turizma in rekreacije. Prav tako je izjemno pomembno poznavanje značilnosti udeležencev teh aktivnosti, kar posledično pomaga pri naboru in obsegu okoljskih vplivov ter oblikovanju ukrepov, ki okoljske učinke zmanjšujejo in prostorsko omejujejo. Zaradi odsotnosti stalne poselitve je prav v visokogorju mogoče govoriti o možnostih dejanskega sonaravnega razvoja tamkajšnjih aktivnosti turizma in rekreacije.

Model sonaravnega razvoja turizma in rekreacije v visokogorju temelji na pokrajinskoekološki regionalizaciji, oceni nosilnih zmogljivosti ter oceni obremenjenosti. Pomembno prvino modela sonaravnega razvoja predstavljajo ukrepi, ki so rezultat analize stanja okolja oziroma percepcije naravnogeografskih razmer, dejavnosti človeka in njihovih okoljskih učinkov. Avtorica možne ukrepe razčleni na trde in mehke.

Predlagani model je bil preizkušen na primeru ledenika Baltoro, ki velja za enega najbolj privlačnih visokogorskih območij na svetu. Onesnaževanje območja ledenika, ki je posledica hitrega razvoja turizma, je večinoma točkovno in je najbolj intenzivno v pohodniških kampih in baznih taborih, ki veljajo za nekakšne »vroče točke« onesnaževanja. Na teh mestih so najbolj očitni negativni vplivi velike količine organskih in anorganskih odpadkov, posekano grmičevje za kurjavo, erozija poti, hrup in podobno.

Avtorica ugotavlja, da je visokogorsko okolje pravzaprav poligon za izvajanje aktivnosti, ob tem pa prihaja do degradacije, ki jo občutljivo okolje lahko sanira le do določene mere. Na nekaterih visokogorskih območjih je zaradi prevelikega obremenjevanja dinamično ravnoesje porušeno, kolikšna pa je sposobnost njihove regeneracije, dejansko še ni bilo mogoče spremljati, saj v preteklosti do takšnega okoljskega stanja v visokogorju še ni prišlo!

Tehtnost publikacije sta v svoji oceni zgoščeno poudarila recenzenta Barbara Lampič in Stojan Burlik: »Ta monografija predstavlja inovativen in pomemben znanstveni prispevek h geografiji gorskih pokrajin, geografiji turizma in varovanju okolja. Ponuja izčrpen vpogled v sodobne razmere hitro razvijajočega gorskega turizma v glavnih goratih pokrajinah sveta. Model trajnostnega gorskega turizma in rekreacije v visokogorju temelji na metodologiji ranljivosti okolja, ki pa je prilagojena svojevrstni problematiki v tovrstnih pokrajinah. Kljub svojstveni terminologiji in znanstvenemu značaju je monografija lahko zanimiva tudi za bralce brez ustreznega geografskega predznanja ali poznavanja znanosti o okolju. Besedilo je dobro urejeno in podprto z bogatim slikovnim, zlasti fotografskim gradivom, kar seveda povečuje privlačnost publikacije in jo naredi bolj dostopno tudi nepoznavalcu. Uporabljena terminologija je jasno obrazložena in predstavlja pomemben prispevek k razvoju strokovnega in znanstvenega izrazja na tem področju tudi v mednarodnem merilu.«